

Izjaja razen ponedeljka
in dneva po prazniku
vsak dan opoldan.

Uredništvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6/L,
Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in pod-
pisati, sicer se jih ne pri-
loži. Rokopise se ne vrača.

Oglasi: Prostor 1 mm x
55 mm po K 120. Uradni
razglaš, poslano ter no-
tice isti prostor K 160.
Pri večjem naročilu
popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali
z dostavljanjem na dom za
celo leto K 240, za pol
leta K 120, za četrt leta
K 60, za mesec K 20,
za Nemčijo celo leto K 312,
za ostalo tujino in Ameriko
K 860.

Reklamacije za list
so poštne proste.

Upravištvo je v Ljubljani,
Franciška ulica št. 6/L,
Učiteljska tiskarna.

Socijalizacija.

Praga, 7. junija.

V minulih dneh se je tu vršilo
dvoje strokovnih zborovanj, in sicer
soc. dem. strokovnega združenja ter
češke »obce delnicke«, to je: strok.
organizacij češkega socijalističnega
delavstva. Na obeh se je temeljito
razpravljalo o socijalizacijskem pro-
gramu.

Osrednji svet Strokovnega zdru-
ženja češke soc. dem. stranke je iz-
delal natančni program, ki pravi:

Pojem socijalizacije.

Socijalizacija pomeni prehod za-
sebnih izdelovalnih sredstev v last
ljudske družbe, v last celega naroda,
ki je zastopan ali po okraju, po ob-
čini ali po družbah, ki jih je ustano-
vil. Socijalizacija se more vršiti le
polagoma, more tedaj se vršiti od
stopnje do stopnje, kakor pač predpi-
sujejo to gospodarski pogoji in znan-
stvene metode. Važen poroj pri so-
cializaciji mora biti nemoteno delo
podjetja, zagotovitev njegovih
gospodarskih predpogojev in njegove
družabne pomembnosti in svrhe. To
se pravi: zagotoviti je treba kredit
in transport, če je tudi že konzum
zagotovljen.

»Podjetja, zrela za socijalizacijo«
so vsa ona, ki se nahajajo danes v
rokah velikih družb ali nekaj posa-
meznikov in ki imajo zagotovljene
zgoraj omenjene pogoje. Tako se
morejo najlažje in brez gospodarskih
škod prevesti v narodovo last. To so
zlasti: premogovniki in rudniki, iz-
delovalne surovega železa, železnice,
transport po vodi in zraku in
elektrarne in plinarne. Potem: izde-
lovanje in prodaja lekov (čekarne in
tovarne lekov), izdelovanje raznih
kemikalij, ki so brezpogojno potreb-
ne v javnem interesu, prodaja in po-
neje mineralnih vod, kopališča ter
izdelovanje orožja in streliva.

Polagoma pa se more socijaliza-
cija vršiti z ozirom na razvoj pro-
dukcije in njene centralizacije, ozi-
r. izpopolnitve. Težko pojde s socija-
lizacijo tam, kjer je produkcija malo-
obratniška. Izmed trgovskih podjetij
smatra se za sedaj zrela za socija-
lizo le zavarovalnice vseh vrst.

V poljedelstvu naj se socijalizira
vsa zemlja, kar jo je več kot 100 ha
v rokah posameznikov in sicer na
način, da se ta zemlja, v kolikor mo-
goče arondirana, gospodarsko upra-
vlja, bodisi naravnost po državi sami,
ali po občinah oziroma po zadrugah,
ki se v ta namen ustanove. Gozdi in
ribniki pa morajo biti last le države
ali občin.

V kolikor se tiče izvršitve socija-
lizacije, naj se poleg državne uprave
otrajne ali občinske potegnejo k te-
mu delu tudi drugi faktorji, glavno
zadruga. Zadrugništvo sploh more
igrati važno vlogo pri socijalizaciji.
Razlaščenje, v kolikor ga je po-
treba, naj se izvršuje v vseh strokah
proti primerni odškodnini lastnikom,
izvzemši onim, ki so po napačni poti
dobili imetek. Kakor ne smejo usluž-
benci vsled socijalizacije izgubiti
službe in dela, tako je treba paziti,
da se tudi dosedanjim lastnikom pod-
jetij obdrži pri dosedanem delu, v koliko-
niso uili doslej udeleženi le s kapita-
lom, ampak tudi osebnostno, s svojim
duševnim delom.

O »soupravljanju« zaposlenih v
podjetju in njih udeležbi na dobičku
izraža program sledeče principe:
Vsi delavski redi in pogoji se morajo
izdelati ob sodelovanju strokovne
organizacije. V vseh podjetjih, tako
industrijskih, trgovskih in obrtnih
kakor denarnih ali kmetijskih, pa naj
bodo ti akcijske družbe ali druga
društva in firme, pa naj so njih las-
niki posamezniki ali družbe — po-
vsod tam, kjer je zaposlenih le deset
ljudi, morajo se uvesti zavodni (to-
varniški) sveti, ki naj bodo sestavljeni
ni proporcionalno iz delavcev in urad-
nikov.

Delavski svetli podjetji imajo po
zakonu zaimenčeno pravo soodločanja

o vsprejemanju in odpušcanju delav-
cev in uradnikov, paziti nad izvrše-
vanjem kolektivne ali za njih podjetje
samo izdelane delavske pogodbe,
upravljati ali soupravljalati blagotvor-
ne ustanovitve podjetja, posredovati
pri pritožbah, zastopati uslužbence
povsod ter odločati o dobičku pod-
jetja, ki naj glasom tozadevnega za-
kona pripade uslužbencem.

Zakon, ki naj odloča, koliko naj
dobe uslužbenci podjetja od njego-
vega čistega dobička, mora določiti:
najmanj 10 odst. dobička za usluž-
bene delavce. V podjetjih, ki izkaže-
jo več dobička kot znaša 4 odst. ob-
restovanje v podjetje vloženega ka-
pitala, se ima določiti za delavstvo
podjetja najmanj 20 odst. dobička.
Ta dobiček se ne razdeli med delav-
ce osehno, ampak se da po sklepu
tovarniškega sveta v namen, ki ko-
risti delavstvu tistega podjetja. Ako
ima podjetje izgubo ali le 2% obre-
stovanje vloženega kapitala se do-
biček ne izplačuje.

V vseh podjetjih, ki imajo v slu-
žbi vsaj 30 delavcev mora biti de-
lavski svet podjetja zastopan v upra-
vi podjetja.

V podjetjih, ki imajo samo enega
lastnika, se ustanove v ta namen
sveti podjetij, ki jih tvorijo lastnik in
zastopniki delavstva. Delokrog takih
svetov mora določiti zakon.

Kot priporočilno obliko podjetij
se smatrajo: produktivne in konzum-
ne zadruge.

To hoče v glavnem soc. dem.
program.

Precej pa se razlikuje od tega
ono, kar zahtevajo češki socijalisti,
to je: bivši narodni delavci.

Ti pravijo:

Socijalizacija, to je: Prenos pod-
jetij v upravo občin, okrajev ali žu-
panij, ali podržavljenje podjetij ni
nobena socijalizacija. Takšno postop-
anje more biti smatrano le za poče-
tek socijalizacijskega procesa. Raz-
delitev družbe na delavce, delodaj-
alce, konsumente in trgovce mora
v socijalistični družbi prenehati. V
podržavljenih podjetjih prevzema u-
logo podjetnika vlada in njen uradni-
ški aparat, s čemur se dani položaji
mnogo ne menja.

Socijalizacija se ne da preko noči
izvršiti. Nasilno razlaščenje je slabo
sredstvo. Razlaščenje proti odškod-
nini pa je v najhujših slučajih absolutno
nemogoče iz čisto finančnih razlo-
gov. Socijalizacija mora iti polago-
ma, od stopnje do stopnje in to zato,
da ne bo produkcija in gospodarsko
življenje sploh preveč trpeli. Ustano-
viti je že sedaj, ko vlada kapitalisti-
čni red, tako družabno organizacijo,
ki bo omogočila voditi gospodar-
stvo na način, da ne bo meznega
razmerja.

Zato zahtevajo češki socijalisti,
da naj delavci dobe od dobička polni
delež, ki naj se vlaga v podjetje za
razširjenje podjetja in naj ustvarja
delavce polagoma za prave lastnike.
Tako mislijo, da bo proletarijat naj-
lažje postal lastnik podjetij.

Takoj pa naj se razleste rudniki
Dokler država ne prevzame vseh
rudnikov, naj se vpelje državni mo-
nopol za premog, ker le s tem bo
dražjenje premoga omejeno.

Tu sta tedaj v velikih obrisih dva
socijalizacijska programa. Ako pri-
merjate še govor s. Skalaka, ki sen-
ga že podal v posebnem praškem
dopisu, vidite: da je precej različne-
ga naziranja za socijalizacijo.

Na Češkem se pa o tem poglavju

vsaj marljivo razpravlja. Čas je, da

se tudi pristopi k delu: nova doba

terja novih oblik produkcije. Delav-

cu spada v produkcijo odločilna be-

sesta.

Citajte!

Širite!

NAPREJ
edini socijalist. dnevnik slovenski.

Nova smer jugoslovanske gospodarske politike.

LDU Belgrad, 12. Finančni mini-
ster Kosta Stojanović je imel z za-
stopnikom lista »Information« inter-
view, kjer je dejal med drugim: Va-
lutno vprašanje v Jugoslaviji se je
definitivno začelo reševati s tem, da
so se jeli jemati iz prometa bankov-
ci Avstroogrske banke. Zahvaliti se
imamo izborni letini, ter velikemu
številu pitanih prašičev in drugih
važnih produktov (žito, koruza itd.),
ki ga moremo staviti na razpolago
inozemstvu, da si je opomogel naš
dinar na svetovnem trgu. Uverjeni
smo, da bodo pri nas cene kmalu
začele padati. Ako vpoštevamo dej-
stvo, da naša država ni tako trpela
pod preplavljanjem s papirnatim de-
narjem kakor druge dežele, potem
je jasno, da ima naš dinar vse pogoje
za zdravo valuto. Gledeati pa je treba
tudi na to, da se ne prepreči izvoz,
kar se je to dosedaj dogodilo v pre-
veliki meri. Paziti moramo na to, da
izvoza ne paraliziramo s preostrimi
odredbami, kakor n. pr. z monopoli-
ziranjem izvoza. Izvozna carina nudi
zadostno jamstvo za nadzorovanje
izvoza in za izboljšanje kupnine. Za
prehrano doma imamo dovolj živil.
Svobodna konkurenca v zahtevi in
ponudbi bo urejevala cene, iz vsega
tega sledi, da bo na svetovnem trgu
dinar eden najdražjih denarjev. To
bo vplivalo na padanje cen, ker so
nenaravne in ker ne morejo ostati na
dosedanji višini. V prvi vrsti se to
nanaša na cene živil in drugih živ-
lenskih potrebščin. Napram temu
dejstvu se bodo razblinila vsa strem-
ljenja trgovcev, vzdrževati cene blagu
na dosedanji višini. Vsled padanja
cen živlom se bodo uredile tudi ce-
ne drugemu blagu. Dosedanji režim
nenadzorovanega izvoza v državo s
kronsko-dinarsko valuto je olajševal
borzno špekulacijo, zlasti ker so se
vse cene blaga iz inozemstva morale
plačevati v takozvani zdravi valuti,

kar je imelo za posledico podraženje
uvoženih predmetov. Prepoved uvo-
za bo imelo za posledico ozdravlje-
nje dinarske valute, ako bo država
gledala na to, da se uvažajo le naj-
potrebnejši predmeti. Tako se bodo
cene doma parafizirale z dviganjem
dinarja, kakor se to že sedaj opaža.
Z uvozom vrednost dinarja nikakor
ne bo ogrožena, ker je povpraševa-
nje po izvozu dvakrat do trikrat več-
je kot potreba po uvozu. Vrednost
poljedelskih pridelkov, mesa, obde-
lanega lesa in drugih proizvodov, ki
se morajo izvažati, se ceni na podlagi
današnjih cen na štiri milijarde. Vred-
nost blaga, ki se mora uvoziti iz
inozemstva, pa se ceni na približno
eno milijardo. Oblasti v Sloveniji in
na Hrvaškem, kjer vojna ni porušila
ali uničila domače industrije, niso v
stanu zadovoljiti povpraševanja po
industrijskih proizvodih. Obžalovati
je, da smo v pogledu dvigovanja naše
domače industrije zaostali za eno le-
to. Industrija je vsled pomanjkljivih
prometnih sredstev in vsled neza-
dostnih surovin zaspala za nekaj me-
secev. To je eden glavnih vzrokov,
in čutimo ga še sedaj, ko naše go-
spodarsko življenje in naše cene še
niso urejene. Vsled ozdravljenja na-
še valute se bo poslej carina plače-
vala tudi v dinarjih. Na ta način bo
moglo državo dovesti do normal-
nega gospodarskega in finančnega živ-
ljenja. Na tej podlagi pripravljam
novi proračun, ki ga bom predložil
narodnemu predstavništvu. S tem
proračunom se bo dalo doseči ravno-
težje tudi med izdatki in dohodki.
Uvedel bom nove davke, ki jih bo
država lahko plačevala. Proračun
preteklega leta je bil brez stvarnih
dohodkov in vsled tega je dovedel
državo v težaven položaj. Novi pro-
račun bo končno prenehal z doseda-
njo prakso.

NARODNO PREDSTAVNIŠTVO.

V sobotni seji narodnega pred-
stavništva se je pričela razprava o
volilnem zakonu za konstituanto.
Kot poročevalec je minister za usta-
votvorno skupščino St. Protić. Po-
slanec Jaša Prodanović (republikanec)
je ostro kritiziral volilni rej.
Sodrug V. Korač je zahteval v svo-
jem govoru za žene volilno pravico
za državni zbor. Govorila sta še dr.
Paleček in Žujović, nakar je predse-
dni sejo zaključil. Debata o volilnem
zakonu se nadaljuje v ponedeljek.

STRANKARSKO POSTOPANJE POLITIČNIH OBLASTI.

V sobotni seji narodnega pred-
stavništva je stavil sodrug Kopač na
notranjega ministra vprašanje radi
dogodkov na Zatoški cesti v Ljublja-
ni, pri katerih je bilo 14 ljudi usme-
čenih. Med drugim je navajal, da so
nekateri organizacije, kakor je obič-
čaj pri takih prilikah, razobesile črne
zastave, kar so storili tudi na primer
v Črnomlju. Politična oblast pa je
one ljudi, ki so zastave razobesili,
obsodila na 7 dni zapore. Vsled pri-
tožbe prizadetih na delžno vlado v
Ljubljani, je dobil vsakdo namesto 7
dni po 8 dni zapore. Zato vprašuje
ministra za notranje stvari, kaj na-
merava podvzeti, da se tako postop-
anje v bodočnosti prepreči. Minister
Rafalović je odgovarjal, da še ni do-
bil nobenih tozadevnih uradnih po-
datkov, kakor hitro na jih sprejme,
bo odgovoril. Poslanec Kopač je iz-
javil, da se z odgovorom ministra ne
zadovoljuje, češ da bodo med tem
predno dobi minister uradne po-
datke, prizadeti svojo kazen že ois-
sedeli, ker morajo nastopiti kazen že
tekem treh dni. Zato prosi, naj mini-
ster da brzojavno naredbo, da se naj
kazen odloži za toliko časa, dokler
ne dobi potrebnih podatkov.

IZVOZ PREHRANE V ZASEDENO PRIMORJE.

LDU Belgrad, 12. Na današnji
seji ministrskega sveta se je raz-
pravljalo zakonski predlog glede za-
sedenih pokrajin, zlasti Dalmacije in
Istre. Po tem predlogu naj bi se v te
pokrajine izvažala prehrana in drugo
potrebno blago brez carine in
brez zahteve plačevanja v zdravi
valuti. Sprejeti predlog bo objavil fi-
nančni minister.

BRODARSKA STAVKA V SPLITU.

LDU Split, 12. Stavka na parni-
kih paroplovne družbe »Dalmatin«
se je danes končala. Sporazumno se
je sprejel sklep, da se z odločitvijo
počaka do konca meseca, da ravna-
telstvo v Trstu prouči stavišene za-
hteve.

KRVOPRELITJE V TRSTU.

V petek zvečer je prišlo v Trstu
do krvavih demonstracij. Kakor se
poroča se je uprl nekaj odelkov ar-
ditov, ki bi morali iti v Albanijo. Tem
so se pridružili še civilisti. Na več
krajih mesta je prišlo do spopadov
krajih mesta je prišlo do spopadov
med demonstranti in oblastem po-
kornimi vojniki. Streljalo se je na obeh
straneh. Ob 4. ponoči je bil v mestu
vzpostavljen zopet mir in red. Upor-
ni arditii so se povrnili v vojašnice.

14 mrtvih.

Trst, 13. Po medsebojnih voja-
ških spopadih v petek ponoči je bilo
14 mrtvih in nad 40 ranjenih. Izgredi
so trajali do ranega jutra v soboto.

JUGOSLOVANSKI DELEGATI NA ZAVEZNIŠKI KONFERENCI.

LDU Belgrad, 12. Vlada je odre-
dila, da kot delegati na zavezniški
konferenci v Parizu, ki bo zborovala
o razdelitvi rečnege brodovja, pri-
sostvujejo razpravam vseučiliški

profesor Mileta Novaković kot prav-
ni ekspert, polkovnik Oljuro Lazlić
za razdelitev vojnega plena in Ev-
gen Leontić kot strokovnjak za bro-
darstvo. Delegacija je že odpotovala
v Pariz.

BOJI MED ITALIJANI IN ALBANCI.

Trst, 12. O dogodkih v Albaniji
poroča »Il Piccolo« iz Rima: Gla-
som zadnjih vesti iz Valone je polo-
žaj v Albaniji neizprmenjen. Alban-
ski uporniki so se ustavili na višini
okoli mesta in motijo mesto v nočnih
urah z živahnimi puškinimi ognjem.
Italijanska posadka drži vztrajno
svoje pozicije v mestu in je uspešno
podpirana od vojnih ladij, ki so zas-
drane pred mestom. V Valoni se pri-
čakuje še prihod drugih čet. Težaven
je postal položaj vsled okolištin, da
so dogodki zadnjih dni prisilili po-
sadko v Santi Quaranta, da se je
umaknila iz te postojanke v Valono.
Ta umik bo povzročil komplikacije v
južni Albaniji. Vest, da so uporniki
ujeli italijanski oddelek 400 mož, se
gotovo nanaša na posadko v Te-
leponi, ki je ostala izolirana vsled
prekinjenja brzojavnih in telefonskih
zvez. Med ujetniki sta tudi dva pol-
kovnika.

GIOLITTI REŠITEV ITALIJE.

LDU Rim, 12. (DunKR.-Brezki-
no). Kralj je poveril sestavo novega
kabineta Giolittiju.

KRIZA V AVSTRIJI.

LDU Dunaj, 12. junija. (ČTU.)
Dopolodne je bila pri predsedniku
Seitzu konferenca voditeljev treh
parlamentarnih strank. Za krščanske
socialce so bili navzoči podkancelar
Fink in poslanca dr. Welschtrchner in
Kunschak, za Velenemce predsednik
dr. Dinghofer in poslanec dr. Straff-
ner, za socialne demokrate pa dr.
Adler, Abram in dr. Bauer. Posve-
tovanja so se bavila s političnim po-
ložajem in s sestavo nove vlade.

MÜLLER VRNIL MANDAT.

LDU Berlin, 12. (DunKU.-Wolff).
Državni kancelar Müller je nalog za
sestavo kabineta danes vrnil držav-
nemu predsedniku. Ta je povabil
predsednika nemške ljudske stranke
poslanca dr. Heinzeja k razgovoru.
Dr. Heinze se mudi sedaj v Dražda-
nih.

VRNITEV ANGLEŠKIH SOCIJALI- LISTOV IZ RUSIJE.

LDU London, 11. (DunKU.-Pen-
ter.) Odposlanstvo angleške delav-
ske stranke se je vrnilo iz Rusije in
izjavlja v svojem poročilu, da je po-
litika vmešavanja in blokade vzrok
najhujšega trpljenja na Ruskem. Po-
ročilo hvali uspešni trud sovjetske
vlade pri zatiranju epidemij in za-
hteva popolno odpravo blokade, opu-
stitev vmešavanja in priznanje sov-
jetske vlade.

RUSKO-POLJSKO BOJIŠČE.

LDU Moskva, 12. (DunKU.-Brez-
kično.) Poročilo iz fronte: Naše čete
so zapadno od mesta Disne osvojile
več točk. Ob Berezini so ustavile
sovražne napade. Pri Kijevu so po-
gnale sovražnika na desnem bregu
Dnjeptra nazaj. Zasedle so več krajev
pri Korostyševu in železniško progo
Kijev-Fastov iz krajev, ki so jih za-
pustili Poljaki, se naznanjajo nasil-
stva poljski čet proti prebivalstvu in
požiganje sel.

Spominjajte se o vsaki priliki
strankinega tiskovnega sklada!

Dnevne vesti.

Pogreb sodružice Ružene Kri-
stanove. V soboto ob 6. popoldne se
je vršil pogreb sodružice Kristanove
brez vsakršnih ceremonij iz Leonišča
na pokopališče. Na krsti je ležal le-
lep rodbinski venec iz rdečih cvetic,
drugače pa je bil pogreb brez vsega
leska in je prav značil pomen težke

